

Forord

I dagene 20.-21. september 2001 afholdt Landbohistorisk Selskab et seminar om indvandrere i og inspiration udefra til dansk landbrug. Seminaret var støttet af Landbohistorisk Selskabs støttekreds.

Nogle af indlæggene har vi valgt at gengive i dette nummer af Bol og By. Indlæggene bringes dels i den form de blev holdt på seminaret, dels i en form der er blevet yderligere bearbejdet af oplægsholderne.

Dan Charly Christensen sætter i sin artikel »Blinde pletter« spørgsmålstegn ved mange af de gængse opfattelser omkring den store reformperiode i slutningen af 1700-tallet. Var den danske revolution så dansk som det påstås? Eller kom inspirationen gennem ideer og teknologioverførelse fra Frankrig og England? Artiklen giver svar på nogle af spørgsmålene, men rejser også nye.

Men det var ikke kun ideer og teknologi der blev overført fra Europa til det danske landbrug. Kartoffeltyskerne på Frederiks Hede og Randbøl Hede er et eksempel på en tidlig indvandring af arbejdskraft. Tyskerne blev budt på vanskelige vilkår, hvilket bliver beskrevet af Niels Kayser Nielsen. Denne statsligt styrede

indvandring var alt for dårligt forbedret og først langt inde i processen så man vanskelighederne. For eksempel tyder meget på, at tyskerne mere kastede sig over kartoffeldyrkningen af nød end noget andet.

Men ikke al indvandring har været planlagt. De polske sæsonarbejdere – eller vandrearbejdere, som de blev kaldt – er nok den mest talrige indvandrergruppe i det danske landbrug i nyere tid. Polakkernes historie er velkendt – ikke mindst de næsten umenneskelige forhold der blev givet dem på de større proprietær- og herregårde som roearbejdere. Georg Nellesmann trækker i sin artikel de lange linier op om de polske indvandrere, der i første omgang kun var tænkt som gæstearbejdere. En del blev dog, klarede sig igennem, men måske forståeligt blev deres efterkommere ikke beskæftiget ved landbruget.

Den nutidige debat om indvandring til det danske landbrug har især drejet sig om hollændere. Lone Jeppesen og Mogens Rostgaard Nissen har som specialestuderende ved Københavns Universitet foretaget en undersøgelse blandt ca. 200 hollandske landmandsfamilier i Danmark. I

deres artikel har her valgt at fokusere på de myter der omgiver disse familier. Lever hollænderne f.eks. op til deres ry? Er de mere arbejdsomme? Foretrækker de egne foderblandinger til deres kvæg? Er de gode til at integrere sig i Danmark? Dette og mere gives der svar på i artiklen, der også lader hollænderne selv være talerør.

Men hvad er baggrunden i det hele taget for at hollændere vælger at forlade deres hjemegn? Mari Smits fra Universitetet i Haag har igennem flere år beskæftiget sig med hollandsk udvandring fra 2. Verdenskrig til i dag. Han beskriver i sin artikel baggrunden for udvandringen, nemlig de landbrugspolitiske og økonomiske forhold i Holland frem til i dag. Men medens 1940- og 50-ernes emigration fortrinsvis gik til Canada, vælger mange hollændere nu Danmark, fordi det er tæt på hjemlandet og fordi det i højere grad ligner det de kender. Mari Smits mener tillige at emigrationen fra Holland vil fortsætte, men at der nok kommer nye østlande ind som mulige destinationer.

Men langt fra alle oplever indvandringen til det danske landbrug som noget rent positivt. Marlies Bierema-Bos fortæller i sin artikel levende om

sin tid som nydansker, som landmandskone på Samsø; om hvor svært det er at bosætte sig i et fremmed land, om sproget, arbejdet, drømmen og forhåbninger, der brast. Her er det indvandrerens selv der varmt og belærende fortæller. Ikke statistikker og videnskabelige undersøgelser.

Indvandring er blevet et af de helt store emner i dagens samfundsdebat. Bol og By skal ikke være forum for denne debat, men vi finder det spændende at belyse hvordan indflydelse udefra har påvirket dansk landbrug og hvordan det er gået de indvandrede, der igennem århundreder er kommet til Danmark og har valgt landbruget som erhverv. Mærkeligt nok er kun en forsvindende lille del af de seneste årtiers flygtninge og indvandrere blevet beskæftiget ved landbrug; når man ser bort fra de hollandske indvandrere. Det er underligt, da mange af indvandrerne netop kommer fra landområder. Man kunne måske have fået en bedre integration for nogle indvandrere i mindre samfund og med beskæftigelse i gartneri eller landbrug med specialproduktion.

Vi håber med dette nummer af Bol og By at vise, at indvandringens historie også er landbohistorie.